Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

СИЛАБУС

Дисципліна з підготовки магістра:
ПРАКТИКА З КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ

Спеціальність	226 Фармація, промислова фармація
Освітня програма	226.01 Фармація
Рівень вищої освіти	ОПП «Фармація» (2023)
Навчальний рік	Другий (магістерський)
Статус дисципліни (обов'язкова/ вибіркова)	2026-2027
Мова викладання	обов'язкова
Загальне навантаження	4,5 кредити ЄКТС
Курс / семестр	V/10 (денна ф.н.) VI/11 (заочна ф.н.)
Укладач	к.ф.н., доцент ЗВО А. С. Воронкіна
Викладач (і), гостьові лектори	к.ф.н., доцент ЗВО Т. І. Войтенко, к.ф.н., доцент ЗВО А.С. Воронкіна, к.ф.н., доцент ЗВО Ю.О. Томашевська
Місце проведення, контакти	*pharmacy@vnmu.edu.ua, м.Вінниця, вул. Пирогова 56, телефон 55 – 39 - 52*

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

АНОТАЦІЯ

Коротка анотація курсу, актуальність. Предметом практики є опанування алгоритмів проведення відповідальної фармацевтичної опіки під час відпуску лікарських засобів, консультативно-інформаційна робота в аптечних закладах охорони здоров'я, робота з профілактики і моніторингу можливої побічної дії ліків (фармаконагляд), застосування принципів раціональної фармакотерапії в професійній діяльності, відпрацювання навичок спілкування та етичного поводження з пацієнтами/представниками пацієнтів.

Виробнича фармацевтична практика за спеціалізацією «Практика з клінічної фармації» покликана закріпити та поглибити теоретичні знання, отримані здобувачами вищої освіти та сформувати у них практичні вміння та навички застосування цих знань у професійному середовищі.

Пререквізити освітнього компонента. Проходження виробничої фармацевтичної практики за спеціалізацією «Практика з клінічної фармації» базується на вивченні медико-біологічних і клінічних дисциплін, а саме: фармакології, фармакотерапії з фармакокінетикою, клінічної фармації та фармацевтичної опіки, біофармації, біології з основами генетики, анатомії та фізіології людини, патологічної фізіології, мікробіології з основами імунології, першої долікарської допомоги, медичної та фармацевтичної етики та деонтології, клініко-лабораторної діагностики, що передують проходженню практики.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою викладання навчальної дисципліни є закріплення у здобувачів вищої освіти практичних навичок, опанованих під час вивчення дисциплін професійної підготовки та формування здатності використовувати достатній обсяг теоретичних знань з раціонального використання ліків для проведення відповідальної фармацевтичної опіки під час відпуску лікарських препаратів, фармацевтичного консультування та фармаконагляду.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Практика з клінічної фармації» є:

- Засвоєння вимог чинних нормативних документів до організації фармацевтичної опіки у аптеках та фармаконагляду та використання їх у практичній діяльності;
- Використання в професійній діяльності з фармацевтичного консультування та фармацевтичної опіки офіційної інформації та даних професійних доказових джерел щодо раціонального використання лікарських засобів;
- Формування у здобувачів вищої освіти навичок професійного та етичного консультування відвідувача аптеки або медичного працівника щодо раціонального використання рецептурних та безрецептурних лікарських засобів, санітарно просвітницької діяльності щодо профілактики захворювань та пропаганди здорового способу життя.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна:

- *інтегральна:*

Здатність розв'язувати задачі та осмислювати й вирішувати практичні проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фармації.

- *загальні компетентності (ЗК)*:

ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 03. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 04. Здатність до адаптації та дії у новій ситуації. Здатність виявляти ініціативу.

ЗК 06. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 07. Здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді та з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності.

ЗК 08. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 09. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

- *спеціальні (фахові, предметні) компетентності* (ФК):

ФК 01. Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проєктів у сфері фармації.

ФК 02. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах.

ФК 03. Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ФК 04. Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.

ФК 05. Здатність продемонструвати та застосувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування, фундаментальні принципи фармацевтичної етики та деонтології, що засновані на моральних зобов'язаннях та цінностях, етичних нормах професійної поведінки та відповідальності відповідно до Етичного кодексу фармацевтичних працівників України і керівництв ВООЗ.

ФК 06. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері фармації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК 09. Здатність здійснювати консультування щодо рецептурних і безрецептурних лікарських засобів й інших товарів аптечного асортименту та аспектів здорового харчування, фармацевтичну опіку під час вибору та реалізації лікарських засобів природного та синтетичного походження шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, із врахуванням їх біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних і хімічних особливостей, показань/протипоказань до застосування, керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого.

ФК 10. Здатність здійснювати моніторинг ефективності та безпеки застосування населенням лікарських засобів згідно даних щодо їх клініко-фармацевтичних характеристики.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають пряме застосування при проходженні інтернатури за фахом, а також є базою для підготовки до ліцензійного іспиту ЄДКІ та ОСПІ.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Після успішного вивчення дисципліни здобувач зможе:

ПРН 01. Застосовувати спеціалізовані знання та уміння/навички з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності.

ПРН 02. Критично осмислювати наукові і прикладні проблеми у сфері фармації.

ПРН 03. Оцінювати та забезпечувати якість та ефективність діяльності у сфері фармації.

ПРН 05. Планувати та реалізовувати професійну діяльність на основі нормативно-правових актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.

ПРН 07. Демонструвати вміння самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел, включаючи фахову літературу, патенти, бази даних; оцінки її, зокрема, з використанням статистичного аналізу, а також застосування цих результатів для рішення типових та складних спеціалізованих завдань професійної діяльності, в тому числі щодо розробки та виробництва лікарських засобів.

ПРН 08. Розробляти і приймати ефективні рішення з розв'язання складних/комплексних задач фармації особисто та за результатами спільного обговорення; формулювати цілі власної діяльності та діяльності колективу з урахуванням суспільних і виробничих інтересів, загальної стратегії та наявних обмежень, визначати оптимальні шляхи досягнення цілей.

ПРН 09. Розробляти і реалізовувати інноваційні проєкти у сфері фармації, а також дотичні міждисциплінарні проєкти з урахуванням технічних, соціальних, економічних, етичних, правових та екологічних аспектів.

ПРН 12. Сприяти збереженню здоров'я, зокрема профілактиці захворювань, раціональному призначенню та використанню лікарських засобів. Виконувати сумлінно свої професійні обов'язки, дотримуватися норм законодавства щодо просування та реклами лікарських засобів. Володіти психологічними навичками спілкування для досягнення довіри та взаєморозуміння з колегами, лікарями, пацієнтами, споживачами.

ПРН 14. Визначати переваги та недоліки лікарських засобів різних фармакологічних груп з урахуванням їхніх хімічних, фізико-хімічних, біофармацевтичних, фармакокінетичних та фармакодинамічних особливостей. Рекомендувати споживачам безрецептурні лікарські засоби та інші товари аптечного асортименту з наданням консультативної допомоги та фармацевтичної опіки.

ПРН 15. Формулювати, аргументувати, зрозуміло і конкретно доносити до фахівців і нефахівців, у тому числі до здобувачів вищої освіти інформацію, що базується на власних знаннях та професійному досвіді, основних тенденціях розвитку світової фармації та дотичних галузей.

ПРН 16. Фіксувати випадки проявів побічної дії при застосуванні лікарських засобів природного та синтетичного походження; оцінювати фактори, що можуть впливати на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарських засобів і обумовлюються станом та особливостями організму людини і фармацевтичними характеристиками лікарських засобів.

3. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ЇХ ОБСЯГ

Вид занять	**Години**	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Лекції:	**-**	**-**
Практична підготовка:	**60**	**-**
Самостійна роботи:	**75**	**135**
Всього	**135**	**135**

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Тема
1.	Клінічна фармація в практиці фармацевта. Основні принципи фармацевтичної опіки. Професійні комунікативні навички фармацевта. Принципи етичної взаємодії фармацевта з відвідувачем аптеки.
2.	Клінічна фармація та фармацевтична опіка при відпуску рецептурних та безрецептурних препаратів. Фармацевтичне консультування. Практики відповідального самолікування. Фармацевтична опіка при відпуску ЛЗ за електронними рецептами та програмою реімбурсації.
3.	Протоколи фармацевта «Симптоматичне лікування алергії», «Симптоматичне лікування болю в горлі», «Симптоматичне лікування кашлю», «Симптоматичне лікування риніту», «Профілактика захворювання на грип та ГРВІ»
4.	Протоколи фармацевта «Симптоматичне лікування діареї», «Симптоматичне лікування закрепу», «Симптоматичне лікування печії», «Симптоматичне лікування ферментативної недостатності підшлункової залози», «Симптоматичне лікування порушення функції жовчного міхура і жовчовивідних шляхів»
5.	Протоколи фармацевта «Симптоматичне лікування опіків», «Симптоматичне лікування поверхневих ран», «Симптоматичне лікування поверхневих закритих травм», «Симптоматичне лікування болю у м'язах та спині»
6.	Протоколи фармацевта «Симптоматичне лікування стресу», «Симптоматичне лікування безсоння», «Симптоматичне лікування головного болю»
7.	Протокол фармацевта «Сприяння відмові від тютюнокуріння», «Попередження захворювання та сприяння

	прихильності до лікування при туберкульозі»
8.	Протокол фармацевта «Симптоматичне лікування герпетичного ураження губ», «Симптоматичне лікування корости», «Симптоматичне лікування педикульозу», «Профілактика і симптоматичне лікування вугрів»
9.	Протокол фармацевта «Симптоматичне лікування підвищеної температури тіла у дітей віком до 15 років», Протокол фармацевта при відпуску лікарських засобів без рецепта «Симптоматичне лікування підвищеної температури тіла у дітей з 15 років та у дорослих», «Симптоматичне лікування зубного болю»
10.	Фармаконагляд. Протокол фармацевта при отриманні інформації про випадки побічних реакцій та/або відсутності ефективності лікарських засобів. Заповнення форми повідомлення про небажану реакцію на ЛЗ
11.	Підсумковий контроль: диференційований залік.

5. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Поточний контроль на практичних заняттях	Методи: усне або письмове опитування та тестування,комп'ютерне опитування та тестування, розв'язання ситуаційнийзадач
Підсумковий контроль дисципліни – **диференційований залік**	Проводиться на останньому практичному занятті і оцінюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова» https://vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи або https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf)
Засоби діагностики успішності навчання	Теоретичні питання, тести, клінічно-орієнтовані ситуаційні завдання, практичні завдання,демонстрація практичних навичок

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здійснюється згідно чинного Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова (https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf)

Поточний контроль	За системою традиційних оцінок: 5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»
Проміжні контролі	За системою традиційних оцінок
Контроль практичних навичок	За системою традиційних оцінок
Підсумковий контроль з дисципліни	Оцінка за диференційований залік: 71-80 балів – «відмінно» 61-70 балів – «добре» 50-60 балів – «задовільно» Менше 50 балів – «не задовільно»/не склав
Оцінювання дисципліни:	Поточна успішність – від 72 до 120 балів (конвертація середньої традиційної оцінки за практичні заняття за 120-бальною шкалою): 60% оцінки за дисципліну Підсумковий контроль – від 50 до 80 балів: 40% оцінки за дисципліну Індивідуальна робота – від 1 до 12 балів Сумарно від 122 до 200 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового	для заліку

навчальної діяльності		проекту (роботи), практики	
180-200	**A**	відмінно	зараховано
170-179,99	**B**	добре	
160-169,99	**C**		
141-159,99	**D**	задовільно	
122-140,99	**E**	задовільно	
60-121,99	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-59,99	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання засвоєння знань студента де

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли здобувач знає зміст теми заняття у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли здобувач знає зміст теми заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться здобувачу на основі його знань всього змісту теми заняття та при задовільному рівні його розуміння. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Критерії оцінювання усіх інших видів навчальної роботи студента ґрунтуються на вимогах Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова» (https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf) і зазначені в робочій програмі навчальної дисципліни.

Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни – 200 балів. Мінімальна кількість балів становить 122 бали.

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), тематичні плани лекцій, практичних занять, самостійної роботи, завдання для поточного контролю, методичні рекомендації, посібники).

8. ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Виконання навчальних завдань і робота за дисципліною має відповідати вимогам «Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова» (https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf), «Положення про організацію освітнього процесу для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова»

(https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/pologPhD_org.pdf), Закону України «Про освіту» (ст. 42), Закону України «Про академічну доброчесність», Кодексу академічної доброчесності ВНМУ ім. М. І. Пирогова (https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/kodex_akad_dobr_edit%202026.pdf) .

Здобувач освіти має право на отримання якісних освітніх послуг та безпечне освітнє середовище в умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій та надзвичайних станів, доступ до сучасної наукової та навчальної інформації, кваліфіковану консультативну допомогу під час вивчення дисципліни та опанування практичними навичками. Політика кафедри під час надання освітніх послуг є студентоцентрованою, базується на нормативних документах Міністерства освіти та Міністерства охорони здоров'я України, Статуті університету та порядку надання освітніх послуг, в тому числі при виникненні надзвичайних ситуацій, регламентованого основними документами та розпорядженнями щодо організації навчального процесу в ВНМУ ім. М. І. Пирогова та засадах академічної доброчесності.

Академічна доброчесність. Під час вивчення дисципліни та виконання усіх видів навчальних завдань/дослідницької діяльності здобувач освіти має керуватись Законом України «Про освіту» (ст. 42), Законом України «Про академічну доброчесність», Кодексом академічної доброчесності ВНМУ ім. М. І. Пирогова (https://www.vnmu.edu.ua/ загальна інформація/ Основні документи/ Кодекс академічної доброчесності ВНМУ ім. М.І. Пирогова). При порушенні норм академічної доброчесності застосовуються заходи реагування відповідно до чинних нормативних документів.

Дотримання правил розпорядку ВНМУ, техніки безпеки на практичних заняттях. На першому практичному занятті викладач проводить інструктаж з безпечного поводження в приміщеннях кафедри, ознайомлює із місцем розташування укриття, маршрутом переміщення в укриття згідно прийнятої схеми евакуації, правилами поведінки під час переміщення до укриття та перебування в ньому, пояснює всі дії, передбачені Планом реагування на надзвичайні ситуації (згідно Наказу № 505 від 30.08.2023 р.). У разі сигналу «Повітряна тривога» або інших сигналів оповіщення викладач перериває заняття. Всі разом переходять в укриття, де перебувають до скасування сигналу оповіщення. Після відміни сигналу тривоги викладач і здобувачі освіти продовжують заняття в учбових кімнатах кафедри або самостійно доопрацювують навчальний матеріал з опитуванням на наступному занятті.

Вимоги щодо підготовки до практичних занять.

Здобувач освіти зобов'язаний приймати активну участь в проведенні освітнього процесу: відвідувати заняття та бути підготовленим до них, тестові завдання до поточної теми мають бути розв'язані у робочому зошиті, схеми та таблиці заповнені; активно обговорювати тему заняття, виконувати всі передбачені програмою завдання, шукати додаткову інформацію по темі заняття та презентувати її своїм колегам.

На заняття слід приходити вчасно. Запізнення не допускається (згідно Правил внутрішнього розпорядку для осіб, що навчаються у ВНМУ). Здобувач, який запізнився більше, ніж на 10 хвилин на заняття, не допускається до останнього і повинен його відпрацювати в установленому порядку. *Для спеціальностей галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» на практичних заняттях студент має бути одягнений в медичний халат, в іншому випадку здобувачі не допускається до заняття,

У спілкуванні з викладачами, співробітниками, товаришами та іншими особами, що навчаються у ВНМУ дотримуватись ввічливості, привітності, доброзичливості. Здобувачі повинні дотримуватись тиші, спокою, шляхетної поведінки в приміщеннях кафедри.

У своїй роботі колектив кафедри дотримується принципів взаємоповаги і толерантності. Те саме вимагається від здобувачів.

Здобувач повинен дотримуватись правил безпеки під час знаходження у приміщеннях кафедри.

Під час роботи в навчально-наукових лабораторіях здобувачі дотримуються правил техніки безпеки (опубліковані на сайті кафедри *(назва кафедри)*); при виконанні практичних завдань робоче місце має зберігатись у порядку та бути прибраним після виконання практичної роботи.

Під час перебування на клінічних базах здобувачі зобов'язані виконувати вимоги лікувально-охоронного та санітарно-гігієнічного режимів. При введенні в лікувальному закладі режиму карантинних обмежень обов'язкове строге виконання його вимог. Форма одягу при вході у стаціонарні відділення: змінне взуття, медичний халат і шапочка. При собі мати медичну маску, рукавички, антисептик. Пронесення з собою верхнього одягу, взуття, громіздких речей не дозволяється. Заборонене самовільне, без дозволу викладача, торкання до апаратури, обладнання та інструментарію. Під час співбесід з хворими та їх родичами, а також поза стаціонаром здобувачі зобов'язані дотримуватись етико-деонтологічних принципів, вимог чинного законодавства про збереження інформації. Категорично забороняється поширювати медичну та особисту інформацію пацієнтів у будь-який спосіб (в т.ч. у соцмережах, усних розповідях тощо). Під час контактів з персоналом та дискусій в процесі навчання сповідуються принципи толерантності, ввічливості та взаємоповаги, не допускається виклична, некоректна, провокативна поведінка.

Використання мобільних телефонів та інших електронних девайсів. Використання мобільних телефонів та інших електронних пристроїв на занятті не допускається (окрім екстрених дзвінків, випадків демонстрації додаткового матеріалу з теми заняття).

Пропуски занять. Пропущені заняття відпрацьовуються в порядку, встановленому в чинному Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf) у час, визначений графіком відпрацювань (опублікований на сайті кафедри https://www.vnmu.edu.ua/ кафедра *назва кафедри*) черговому або своєму викладачу. Відпрацювання передбачає виконання завдань згідно теми пропущеного заняття і специфіки дисципліни.

Засвоєння теми лекцій перевіряють під час практичного, семінарського заняття (практичних навичок) та складанні підсумкового контролю (https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf).

Порядок допуску до підсумкового контролю з дисципліни наведений в чинному Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf). До підсумкового контролю здобувачі допускаються за умови відсутності академічної заборгованості: середній бал поточних оцінок не менше 3,0 (72 бали за 120-бальною шкалою), всі підсумкові заняття до змістових модулів складено на позитивну оцінку («3» і більше), всі пропущені практичні заняття відпрацьовані на позитивну оцінку («3» і більше). В іншому випадку здобувач повинен підвищити середній бал, відпрацювавши незадовільні оцінки, та відпрацювати пропущені заняття.

Додаткові індивідуальні бали. Індивідуальні бали з дисципліни здобувач може отримати за якісне виконання індивідуальної роботи, зміст якої оприлюднений на сайті кафедри в навчально-методичних матеріалах дисципліни, кількість балів визначається за результатами ІР згідно чинного Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова (https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf).

Вирішення конфліктних питань. При виникненні непорозумінь та претензій до викладача через якість надання освітніх послуг, оцінювання знань та інших конфліктних ситуацій, здобувач повинен спершу повідомити про свої претензії викладача. Якщо конфліктне питання не вирішено, то студент має право подати звернення до завідувача кафедри згідно Положення про розгляд звернень здобувачів вищої освіти у ВНМУ ім. М. І. Пирогова (https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи). Також здобувач має право звернутись до студентського самоврядування, адміністрації факультету (інституту) чи університету безпосередньо чи через скриньки довіри (лінки і адреси доступні на офіційному сайті ВНМУ). Кафедра виходить з розуміння того, студентоцентричність передбачає відповідальність здобувача за свідоме й активне набуття знань, належне виконання передбачених законодавством та регуляторними документами ВНМУ норм і правил та залишає за собою право інформувати відповідні структури про порушення з боку студентів.

Політика в умовах змішаного навчання. Порядок змішаного навчання регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ

ім. М. І. Пирогова (https://www.vnmu.edu.ua/ Загальна інформація/Основні документи). Основними навчальними платформами для проведення навчальних занять є Microsoft Team, Google Meets. Порядок проведення практичних занять, лекцій, відпрацювань та консультацій під час дистанційного навчання оприлюднюється на веб-сторінці кафедри (https://www.vnmu.edu.ua/ кафедра *назва кафедри*/ Студенту/аспіранту/форма навчання/курс/навчально-методичні матеріали.

Зворотній зв'язок з викладачем здійснюється через чат в Microsoft Team, месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp) або електронну пошту (на вибір викладача) в робочий час.

9. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедр. Маршрут отримання матеріалів https://www.vnmu.edu.ua/кафедра студенту/аспіранту

ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Хайтович МВ, Зайченко ГВ, Афанасьєва ІО, та ін. Клінічна фармакологія: навчальний посібник. Київ: Медицина, 2024. – 335 с.
2. Про затвердження протоколів фармацевта: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 05.01.2022 № 7. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/v0007282-22 (дата звернення: 31.08.2026). Додаток до наказу (переглянуто у 2025 р.) https://moz.gov.ua/uploads/7/35237-dn_7_05_01_2022_dod.pdf
3. Клінічна фармакологія: підручник / За ред. О. М. Біловола. – Вінниця: Нова Книга, 2021. – 544 с.
4. Ріттер Д. М., Флавер Р., Гендерсон Ґ., Лоук Ю. К., Мак'юен Д, Ранг ГП, та ін. Фармакологія за Рангом і Дейлом: пер. з 9-го англ. вид.: у 2 т. Київ: Медицина – 2022. – Т1 – 588 с., Т2 – 342 с.
5. Vanderah TW, editor. Katzung's basic & clinical pharmacology. 16th ed. New York: McGraw Hill; 2024. 1347 p.
6. Clinical Pharmacology Made Ridiculously Simple — 6th edition, 2024. Автор James Olson, видавництво MedMaster, ISBN 978-1935660705.
7. Клінічна фармакологія: підручник/ За ред. О.М. Біловола. - Вінниця: Нова книга, 2021.-554 с.
8. Клінічна фармакологія : навч. посіб. / Є. І. Шоріков, Г. І. Шумко, О. С. Хухліна [та ін.]. – Вінниця : Нова кн., 2019. – 510 с

Допоміжна

1. Закон України «Про лікарські засоби» від 28.07.2022 № 2469-IX. Редакція від 05.06.2025. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2469-20 (дата звернення: 31.08.2026).
2. Dreischulte, T., van den Bemt, B., Steurbaut, S. *et al.* European Society of Clinical Pharmacy definition of the term clinical pharmacy and its relationship to pharmaceutical care: a position paper. *Int J Clin Pharm* 44, 837–842 (2022). https://doi.org/10.1007/s11096-022-01422-7
3. Whalen K. Lippincott illustrated reviews: pharmacology. 8th ed. Philadelphia: Wolters Kluwer; 2022.
4. Ritter J. M., Flower R. J., Henderson G., Loke Y. K., MacEwan D., Robinson E, et al. Rang & Dale's pharmacology. 10th ed. Philadelphia: Elsevier; 2024. 872 p.
5. Mir F. A., Walker L. E., Brown M.J., Sharma P., editors. Clinical pharmacology. 13th ed. Edinburgh: Elsevier; 2026. 744 p.
6. Побічні реакції окремих груп лікарських засобів: навч. посібник / за ред. проф. О.О. Яковлевої. Вінниця, 2019. – 308с.
7. Сучасна клінічна фармакологія та побічні реакції серцево-судинних лікарських засобів: навч. посібник / за ред. проф. О.О. Яковлевої. Вінниця, 2020. – 204с.
8. Nathan A. Non-Prescription Medicines. 2020. 320 p.
9. Drugs side effects / [Posokhova K.A., Oleshchuk O.M., Korda M.M., Shevchuk O.O.,

Cherniashova V.V.]. - 2023. - Ternopil : TNMU.– 286 p.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

Електронна адреса сайту університету: http://vnmu.edu.ua
Сайт кафедри https://www.vnmu.edu.ua/кафедра _____
Електронна адреса сайту бібліотеки університету: http://www.library.vnmu.edu.ua
Національна наукова медична бібліотека України: http://www.library.gov.ua/
Всесвітня організація охорони здоров'я http://www.who.int/en/
МОЗ України https://moz.gov.ua/
Центр громадського здоров'я МОЗ України https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan
Англомовна текстова база даних медичних та біологічних публікацій: http://www.pubmed.com
Англомовний веб-ресурс для лікарів та інших професіоналів охорони здоров'я: https://emedicine.medscape.com/pulmology
Державний Експертний центр МОЗ України: Галузеві стандарти та клінічні настанови https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/
Державний реєстр лікарських засобів www.drlz.gov.ua
Національна медична бібліотека (NCBI) StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2026 Jan-. Available from: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK430685/
Osmosis from Elsevier https://youtube.com/@osmosis?si=wfGd7KFtq5yMhsta
Вісник доказової медицини: http://www.evidence-update.ua
Європейське товариство клінічних фармакологів і фармакотерапевтів: http://www.eacpt.org
Ресурс з фармакогенетики. http://www.pharmgkb.org/.
On-line реєстрація небажаних лікарських реакцій на сайті FDA. https://www.accessdata.fda.gov/scripts/medwatch/medwatch-online.htm
Онлайн-платформа з протоколами на засадах доказової медицини: http://guidelines.moz.gov
Взаємодія ліків: https://www.dynamed.com/drug-interactions

Силабус з дисципліни «Практика з клінічної фармації» обговорено та затверджено на засіданні кафедри Фармації (протокол від «26» серпня 2026 р.).

Відповідальний(а) за курс:
к. фарм. н., доц. _____ Альона ВОРОНКІНА

В.о. завідувача кафедри Фармації
к. фарм. н., доц. _____ Юлія ТОМАШЕВСЬКА